

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones De Matrimonio

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXV. Argumentum. Impedimentum Criminis dirimens Matrimonium exponit hæc Deficio. Illud ab Ecclesia esse introductum demonstrat: ideò Conjugium Davis cum Bersabea lac nullitate non laboravit; ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94595)

³⁰ idest fratres naturales, ac legitimos, ipsosque fratres adoptivos, hoc impedimentum tandiū durat, quandiū ipsi adoptivi fratres sunt in Potestate Patris adoptantis; idcirco patria ejus potestate soluta, vel per emancipationem, vel per mortem ipsius Patris, possunt iidem fratres contrahere inter se Matrimonium, quia tunc cessat inter eos tale impedimentum; undē filia adoptiva, mortuo Patre adoptante, nubere potest filio naturali ejusdem Patris d. cap. *Unic. De Cognat. legal. cap. Per adoptionem.* 30. q. 3. §. *Inter eam. Instit. de Nupt.* S. Thomas d. qu. 57. art. 3. Sanchez d. libr. 7. disp. 63. num. 27. Basilii Pontius d. libr. 7. cap. 41. num. 5. Salmanticenses d. cap. 12. num. 42. ubi alios citant; & concordant Mastrius d. disp. 7. num. 472. & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 29. à num. 49. §. *seqq.* Ratio hujus extincti impedimenti est, quia soluta patria potestate per emancipationem, vel per mortem adoptantis, adoptivus non tenetur amplius cohabitare cum aliis filiis naturalibus ejusdem adoptantis; & sic cessat periculum incontinentiæ cum illis.

Tertia difficultas est, Utrum hæc Cognatio Legalis extendatur ad alias personas, præter Patrem Adoptantem, ac Filium Adoptatum, Uxoremque eorum; ac fratres naturales, legitimosque filios respectivè ejusdem adoptantis? Duæ sunt Sententiæ. Una est, quod extendatur usque ad quartum gradum in prima specie; & sic ad filios, nepotes, pronepotes, aut proneptes filii adoptati, cum quarum nulla Pater adoptans potest Matrimonium contrahere; prout nec ejus Uxor cum pronepotibus adoptati; ea ratione quia hæc Cognatio Legalis introducta est ad exemplum Carnalis, quæ dirimitur usque ad quartum gradum. Ita Card. Toletus libr. 7. cap. 8. num. 4. Navarrus in summ. cap. 22. num. 45. Pontius d. cap. 41. num. 3. & alii apud Salmanticenses d. cap. 12. num. 43. Altera Sententia est; quod nulla fiat extensio ultra personas formantes primam, & secundam speciem; idest Patrem, & filium adoptatum, ejusque liberos existentes in potestate ejusdem adoptantis, Uxoremque ejus, ac filium adoptatum; prout Uxorem adoptati respectu Patris adoptantis. Ita Sanchez d. disp. 63. num. 34. Averſa q. 16. sect. 3. Salmanticenses d. cap. 12. n. 43. ubi alios citant; & adjunguntque, contrariam rationem non adaptari huic impedimento, alias sequeretur, quod etiam in secunda specie, lineaque transversali hoc impedimentum extenderetur inter fratres naturales legitimos, atque inter adoptivos, eorumque descendentes usque ad quartum gradum, prout fit in Cognatione Carnali; quod est aperte falsum. Quapropter Cognatio Legalis non extenditur in linea recta, & prima specie nisi ad filium adoptatum, ejusque libere existentes in potestate adoptantis respectu illius, ac ipsius Uxoris.

Ex his deducuntur DD. præcitati, ac iidem Salmanticenses d. cap. 12. num. 44. Primò, quod Cognatio Legalis impedit, & dirimit Matrimonium inter Patrem, ac Matrem adoptantis cum omnibus descendentiis à filio adoptato, qui fuerint in eadem potestate Patris adoptantis, juxta l. *Si Paterfamilias. ff. de Adoptionib.* itaut cum iidem nullo tempore possit esse Matrimo-

nium. Secundò, quod è contra Adoptans potest ducere in Uxorem Filiam, vel Neptem filii adoptati, si ipsa nunquam fuerit in potestate Patris adoptantis. Tertiò multò magis idem Pater adoptans potest inire Matrimonium cum filia filii adoptati, quia ipsa filia adoptata non habebat patriam potestatem in eadem filia. §. *Femine Instit. de Adopt.* Quartò filii naturales illegitimi adoptantis possunt inter se nuptias celebrare, quia illegitimi sunt extra patriam potestatem. §. *ult. Instit. de Nuptiis.* Quinto ipse adoptans potest contrahere Matrimonium ob eandem rationem cum filiabus illegitimis adoptati. Et Sextò deducunt, quod si plures sint filii adoptati ab uno & eodem adoptante; eorundem Adoptatorum liberi possunt inter se Matrimonium contrahere, quia inter ipsos non extenditur Legalis Cognatio, neque ex ea insurgens dirimens impedimentum. Ita Sanchez d. libr. 7. disp. 63. num. 29. Basilii Pontius d. libr. 7. cap. 41. num. 4. Salmanticenses d. num. 44. §. *ibi alii DD.* novissimè Justus de *Dispensat. Matrim.* d. libr. 2. cap. 6. num. 51. §. *seqq.* qui sub num. 86. addit, quod raro petitur dispensatio à Papa super hoc impedimento Cognationis Legalis, quia in linea recta, seu in prima, & tertia adoptionis specie Papa non vult dispensare; in secunda verò specie, seu linea transversali raro venit casus dispensandi; cum vel per emancipationem filii adoptati, vel per mortem Patris adoptantis, cesset Legalis Cognatio inter adoptatum, & inter liberos legitimos, ac naturales ejusdem adoptati.

Ultimò notandum, quod si post contractum Matrimonium superveniat inter conjuges Legalis Cognatio, puta si adoptetur Vir conjugatus, cum ipsa conjuge; vel si gener adoptetur à Socero, non impeditur inter eosdem conjuges usus Matrimonii, quia nullo jure hoc cautum reperitur, teste eodem Justo d. libr. 2. cap. 6. num. 88. in fin.

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

Impedimentum *Criminis* dirimens Matrimonium exponit hæc Decisio. Illud ab Ecclesia esse introductum demonstrat: idem Conjugium David cum Bersabea hac nullitate non laboravit; imò nec hoc Crimine dirimente fuit affectum. Ponuntur quatuor Casus, in quibus patrat hoc Crimen; & recensentur conditiones necessariae, ut per illud irritetur Matrimonium. Historiæ Uxorum adulterantium, ac Viros suos occidentium; punitionesque Divinæ Justitiæ in easdem, & alios adulteros.

SUMARIUM.

- 1 *Crimen dirimens Matrimonium cur sic nuncupetur?*
- 2 *A quo jure sit introductum?*
- 3 *David Matrimonium cum Bersabea an fuerit irritum ob hoc impedimentum Criminis?*

U 3

4 Jus

- 4 Jus naturale an irritet Matrimonia cum hoc crimine inita?
- 5 Jus Ecclesiasticum introduxit impedimentum Criminis.
- 6 Infideles an afficiantur impedimento Criminis dirimente?
- 7 Criminis dirimens impedimentum in quatuor Casibus incurritur. Et qui sint isti Casus?
- 8 Crimen dirimens incurritur per homicidium sive per se, sive per alium, de mandato, vel consilio commissum: non per solam ratihabitionem.
- 9 Machinatio unius tantum an faciat incurrere?
- 10 Conditiones novem ad incurrendum impedimentum Criminis dirimens. Et quae sint?
- 11 Machinatio sine adulterio debet esse de consensu utriusque.
- 12 Matris dormitavit legendo Aversam; & cur?
- 13 Adulterium cum promissione de futuro Matrimonio, illud dirimit, septem conditionibus concurrentibus. Et quae sint?
- 14 Conjugati contrahentes aliud Matrimonium incurrunt impedimentum Criminis dirimens inter eosdem.
- 15 Dispensatio super Crimine obtinenda quae requiratur?
- 16 Clytemnestra Agamemnonis Uxor adultera, & Viricida.
- 17 Euridice Macedonum Regina Adultera, & Viricida.
- 18 Fabia Romana adultera, & Viricida.
- 19 Mulier adultera fellicida.
- 20 Adulteri facies in Daemonem conversa. Alterius deformitas.
- 21 Adulteri lectulus igneus paratus in Inferno.

Post triplicis Cognationis Impedimentum, Naturalis, Spiritualis, atque Legalis (de quibus in praecedentibus differuimus) sequitur Impedimentum Criminis, de quo in praecedenti est agendum. Quamvis autem plura sint crimina, quae impediunt Matrimonium, ne contrahatur, ex eis tamen nullum reperitur, quod contractum irritum reddat, ut dicemus infra suo loco, quando de impedimentis impediendis tantum verba faciemus; at Crimen, de quo in praesenti, dirimens Matrimonium est Homicidium, ac Adulterium, per antonomasiam nuncupatum Crimen à Sacris Canonibus ob nimiam ejus enormitatem, & injuriam, quam infert tum Matrimonii Sacramento, violans fidelitatem, quam unus conjux alteri debet; tum personis conjugatis per machinationem in mortem alicujus ex ipsis; idcirco, quatuor sunt breviter videnda de illo.

- I Quo Jure introductum sit hoc impedimentum dirimens Matrimonium, quod vocatur Crimen?

- 2 Quot sint Casus, in quibus hoc Crimen committitur?
- 3 Quae, & Quot conditiones requirantur in quolibet Casu, ut sit impedimentum dirimens?
- 4 Quantum Deo displiceant praedicta Homicidia, ac Adulteria.

Quo ad Primum. Concorditer docent omnes DD. hoc impedimentum Criminis dirimens Matrimonium neque à Jure Divino, neque à Jure Naturali esse introductum; sed tantum à Jure Ecclesiastico. Non est introductum à Jure Divino, quia nec in novo, nec in veteri Testamento id habetur, ne dum enim in isto, vel in illo Matrimonium dicitur invalidum in hac Criminis suppositione, sed neque illicitum; & nullus assignari potest Sacrae Scripturae locus, qui de invaliditate hujus Matrimonii loquatur; & quamvis 2. Reg. 11. referatur factum Regis David, qui captus amore Bersabae Uxoris Una cum ea adulteratus est, deinde homicidium commisit, per internecionem ejusdem Uxoris, facto Ducis Joab sequutam; & postea ipsam Bersabeam in Uxorem duxit; quod, ut habetur 2. Reg. 11. in fin. Displicuit hoc, quod fecerat David coram Domino; nihilominus nullibi dicitur, quod Matrimonium illud fuerit irritum, & invalidum; imò Matth. 1. 6. cum magna observatione notatur, quod Salomon fuit filius David ex ea, quae fuit Uxoria, & per consequens fuit filius legitimus, & natus ex Matrimonio valido, qualem decebat auctorem, ac propagatorem futuri Messiae, qui ab ipso David, mediante Salomone genito cum Uxore Bersabea, ortum duxit; Imò ipse David etiam reus de Adulterio cum eadem Bersabea, & de Homicidio in personam Uxoris Viri ejus commisso, non potest dargui de hoc Crimine impediens, ac dirimente Matrimonium; tum quia copulam carnalem habuit cum muliere illa ex actu amoris, non etiam cum promissione futuri Matrimonii, quae (ut infra dicetur) necessaria est in adulterio ad incurrendum hoc impedimentum Criminis dirimens; tum etiam quia non fecit occidere Uxorem ad hunc finem, & effectum, ut Bersabea sibi nuberet; sed ut consuleret ejus mulieris indemnitati, timens eam occidi à marito; & post Uxoris homicidium, ipsaque Bersabea viduante, resolvit illam sibi sumere in Uxorem ad reparandam ejus famam, & ne ab Hebraeis tanquam adultera lapidaretur, ut bene considerat Salius ad Annum Mundi 2998. num. 29. & Cornelius à Lapide d. 2. Reg. 11. Vers. 27. adeò ut Regis David delictum fuit quidem grave coram Domino, & scandalosum coram populo; at verè, & propriè non fuit Crimen illud, de quo agimus, & quod dirimit Matrimonium.

Nec fuit introductum à Jure naturali, quia nec ex primis naturae principiis, neque ex conclusionibus ab eis deductis habetur, adulterantem occidentem conjugem vel dantem fidem adultero, non posse cum eo contrahere Matrimonium, ut argumentatur Eminentiss. Cardin. de Lauraa disp. 33. de Matrim. num. 119. ubi subdit, quòd esto, contra legem naturae sit machinari homicidium ob quemcunque finem,

finem, & violare fidelitatem; tamen secuto homicidio, vel violata fidelitate, non dicitur Lex nature, nullum esse contractum Matrimonii, seu non posse valide contrahi; scilicet inter ipsos occisores, seu adulteros. Hinc inter Paganos, & Gentiles, qui Legibus naturæ sunt obstricti, non semel hoc crimen homicidii, seu adulterii commissum fuisse legitur, cum promissione, & executione futuri conjugii inter homicidas, atque adulterantes; absque pœna nullitatis, ut desumitur ex illis carminibus Martialis libr. 6. Epigram. 22.

*Quod nabis, Proculina, concubino,
Et mæchum modo nunc facis Maritum,
Ne Lex Julia te notare possit,
Non nabis, Proculina, sed fateris.*

Et alibi idem Poeta:

*Mæchus erat, poterat tamen hoc bene Paulula negare,
At Vir est: nunquid Paula negare potest?*

Ex Jure itaque Ecclesiastico institutum est hoc dirimens Criminis impedimentum, ut habetur in cap. 13. 1. q. 1. ubi S. Leo Papa, electus ad Pontificatum Anno 440. ita loquitur: Nullus ducat in Matrimonium, quam prius polluit adulterio; & eandem prohibitionem subsequentibus temporibus plura Concilia renovaverunt, quorum Canones referuntur ead. 31. q. 1. deinde id sanxerunt Coelestinus III. in cap. Laudabilem. De Convers. Infidel. Alexander III. in cap. Super hoc. De eo, qui duxit &c. & in cap. Propositum. Innocentius III. in cap. Significasti. eod. tit. atque Gregorius IX. in cap. Si quis uxore vivente. in fin. eod. tit. ubi propositio casu de fide data ducendi in Uxorem mulierem ab Uxorato post mortem Uxoris, subdit: Ceterum tolerari non debet, si prius, vel postea, dum vixerit Uxor ipsius, illam adulterio polluisset. Hoc autem impedimentum inductum est à Jure Canonico, & ab Ecclesia in favorem Matrimonii, ut fides intacta servetur inter conjuges, & ne unus alterius mortem machinetur; ut docet S. Thomas in 4. dist. 37. q. 2. art. 2. & in Addit. 3. p. q. 60. art. 2. Scotus in 4. dist. 35. Emin. Cardin. de Laurea d. disp. 33. art. 10. Mastrius in 4. Sent. disp. 7. num. 499. atque Salmanticenses d. tract. 9. cap. 12. de Matrim. num. 45. ubi inferunt quod infideles hoc Crimen committentes non incurrunt nullitatem Matrimoniorum, quia cum sint extra Ecclesiam, hoc impedimento dirimente non afficiuntur, nisi tamen in eo committendo concurreret fidelis cum infideli, quia tunc uterque subjaçeret nullitati, si simul contraheret, ut advertit Averfa quest. 18. sect. 5. Mastrius num. 500. & alii DD. apud eosdem Salmanticenses d. cap. 12. num. 64.

Quoad secundum: in quo quaeritur. Quot sint Casus in quibus hoc Crimen committitur? Respondetur; quod licet duo tantummodo sint Crimina, quæ faciunt oriri hoc impedimentum dirimens Matrimonium, videlicet Homicidium, & Adulterium; nihilominus hæc duo crimina diversimodè inter se combinata constituunt quatuor

casus; in quibus inter prædictos vel homicidas, vel adulteros non potest amplius contrahi Matrimonium; siquidem cum aliis personis, quæ non participant in homicidio, vel adulterio (etsi prohibitum sit inter eosdem homicidas, & adulteros contrahere in pœnam tantorum Criminum) si contrahatur Matrimonium; validè contrahitur, quamvis cum peccato, ut suo loco de Crimine tantum impediende dicetur. Primus casus est; quando concurrat homicidium conjugis cum adulterio; sive Vir adulter occidat propriam Uxorem; aut interficiat maritum adulteræ, ut cum ea ineat Matrimonium; sive ipsa adulterâ interimat Maritum suum, aut Uxorem adulteri, ut eidem adultero nubere possit; & de eo loquitur text. in cap. Super hoc. in cap. Significasti. in cap. Propositum. & in cap. Si quis vivente. De eo, qui duxit in Matrim. quam polluit adulter. Secundus casus est, quando absque adulterio solum homicidium committitur alterius conjugis, ex mutuo consensu Viri, & foeminae, qui inter se volunt Matrimonium contrahere, hoc animo, & intentione, ut inter se ipsos Matrimonium contrahant; ut habetur in cap. Si quis vivente. 31. quest. 1. & in cap. Laudabilem. De Convers. Infidel. Tertius Casus est, quando quis adulterium committit vel cum foemina uxorata; vel si ipse est uxoratus cum foemina libera, cum promissione tamen ut inter se sequatur Matrimonium, quodcumque sive Uxor mariti adulteri, sive maritus foeminae adulteræ mortui fuerint, etiamsi mors non fuerit ab aliquo ipsorum machinata; ut in cap. Relatum 31. quest. 1. & in cap. Veniens. & in cap. finali. De eo qui duxit in Matrim. quam polluit adulter. Quartus casus est, quando unus, vel duo conjugati, non obstante priori Matrimonio, & adhuc vivente eorum primo conjugè, scienter contrahunt adinvicem Matrimonium, & illud consummando adulterium committunt, prout in cap. Ex Litterarum. & in cap. Si quis. eod. tit. præd. De eo, qui duxit in Matrim. Isti sunt quatuor casus, in quibus oritur Impedimentum Criminis, quod impedit, & dirimit Matrimonium.

Quoad Tertium: In quo petitur. Quæ, & quot conditiones requirantur. in quolibet casu, ut sit Impedimentum dirimens? Quo ad Primum casum occisionis Conjugis simul cum adulterio, in primis notandum est, quod Impedimentum hoc incurritur, sive ipsi adulteri inferant mortem conjugis suo propriis manibus, sive alterius ministerio, alteri mandantes, vel consulentes, ut occidat; vel eundem occisorem adjuvantes. E contra non incurritur hoc impedimentum, si ipsi adulteri tantummodo occisionem ab altero factam, ipsis inficiis, ratam habeant; etiamsi illorum causa facta fuerit; quia ratihabitio solum æquiparatur mandato vel in rebus, quæ à propria voluntate pendent, vel in his, quæ à Jure assignantur, ut est percussio Clerici, juxta DD. communem doctrinam, quam memorant Salmanticenses d. cap. 12. num. 46. & 47. ubi ulterius advertunt, circa hunc primum Casum, ad incurrendum hoc Impedimentum Criminis dirimens Matrimonium, necessarium non esse, quod uterque Adulter ad occisionem concurrat, sed satis esse, si unus tantum, altero nesciente, machinetur in mortem conjugis; tum quia Jus Canonicum mentionem facit de adulterio, & homicidio in genere; tum quia uterque

que cum sit reus adulterii, cenferur etiam particeps homicidii; tum etiam quia in hoc differt crimen adulterii, & homicidii simul, ab occisione absque adulterio; quod in ista requiratur expressus consensus utriusque conjugis, ut infra dicemus; in illa verò sufficiat consensus etiam unius solius ex adulteris, ut bene probat Sanchez libr. 7. disp. 78. num. 9. Bonacina de Matrimon. Imped. quest. 3. punct. 6. num. 8. & aliis citatis iidem Salmanticenses d. cap. 12. n. 47.

Igitur, ut in prædicto primo casu Impedimentum Criminis Matrimonium dirimens inducatur, requiruntur sequentes novem conditiones. Prima est, quod mors conjugis de facto secuta fuerit; ita ut non sufficiat, si tantummodò fuerit intentata, vel ordinata, si postea ob aliquam causam fuerit impedita. Secunda est, quod fuerit secuta, non utrunque, sed ex vi percussione, violentiæ, vel veneni, aut alia invasione in conjugem occisum facta; quod propter si ex culpa Medicorum, vel ex alio accidenti, sive excessu infirmi mors sequatur, non inducatur hoc impedimentum. Tertia est, quod percussione se moverit iussu, mandato, vel consilio ipsorum adulterantium; nam si proprio motu, aut ad alicujus extranei instantiam occiderit, adulteri non afficiuntur hoc impedimento. Quarta est, si ipsi adulteri, non revocaverint iussionem, mandatum, seu consilium ante percussione, quandocunque enim illud retractassent, & occisori significassent ante delictum commissum, non oriretur hoc Impedimentum; & valide possent inter se nubere. Basilius Pontius libr. 7. cap. 45. num. 4. Aversa quest. 18. sect. 4. Sanchez d. lib. 7. disp. 78. n. 5. & Salmanticenses d. cap. 12. n. 48. Quinta conditio est, ut Matrimonium occisi cum adulteris, ac homicidis præcedens fuerit validum; quia si constaret de nullitate Matrimonii conjugis interfecti, possent interfectores valide iter se contrahere. cap. significasti. De eo, qui duxit. Basilius d. num. 4. Sanchez d. disp. 78. num. 20. & Salmanticenses ibid. num. 49. ubi subdunt, non requiri, quod Matrimonium cum occiso fuerit consummatum; & sufficit, si fuerit ratum, vel si conjuges fuissent separati quoad thorum, & habitationem. cap. Ex Litterarum. eod. tit. Sexta est, quod inter occisorem, & adulteram consummatum fuerit adulterium per veram copulam carnalem; ideò oscula, tactus, & hujusmodi inhonesti tactus sine copula non producant hoc Criminis impedimentum. DD. præcitati, & Salmanticenses numer. 50. Septima est, quod adulterium sit commissum ante occisionem alterius conjugis; quia si quis conjugem prius occidisset; deinde adulterium cum muliere patrasset, ea vidua effecta, poterit valide hunc occisori nubere. Basilius d. lib. 7. cap. 45. num. 5. Cominch disp. 31. dub. 5. num. 54. acipiemer Salmanticenses d. cap. 12. num. 50. Octava conditio est, ut uterque adulter conficius sit Matrimonii status, in quo uterque reperitur; quapropter si mulier copulam carnalem habeat cum conjugato, credens eum esse liberum; vel conjugatus coeat cum Uxorata, putans eam esse liberam; quamvis horum alter suum conjugem occidat, ut cum adultero Matrimonium ineat, valide inibit; quia requiritur in utroque notitia præcedentis conjugii; ea

ratione, quia jura Statuentia hoc impedimentum Criminis dirimens, intendunt evitare, quod adulterium sub spe futuri Matrimonii non sit incentivum machinationis mortis alterius conjugis. cap. 2. cap. Veniens. cap. Propositum. De eo, qui duxit. Esc. Aversa d. quest. 18. sect. 4. Gutierrez cap. 105. n. 14. § 15. ac alii apud eosdem Salmanticenses num. 51. § 52. ubi addunt, altercare DD. qualis debeat esse ignorantia Matrimonii alterius adulteri? & referunt, secundum aliquos esse debere ignorantiam invincibilem; at juxta alios sufficere etiam ignorantiam supinam, & crassam, dummodò non sit cum dolo, prout tenet Sanchez d. lib. 7. disp. 78. n. 38. Rebellius libr. 3. quest. 8. Glossa in l. Magna ignorantia. ff. de Verbi. signif. Nona tandem conditio est, quod occisio conjugis facta fuerit per ipsos adulteros, aut eorum unum hoc animo, fine, & intentione contrahendi Matrimonium cum conjugate viduato, vel viduata per mortem occisi; adeò ut si quis occideret maritum alicujus mulieris, ut ea liberius carnaliter uteretur, vel ob inimicitiam ex causis extraneis ortam, posset contrahere valide Matrimonium conjugate superstitis ejusdem occisi, ut ex doctrina S. Thomæ n. 4. dist. 37. quest. 2. art. 2. nec non in Addit. 3. part. quest. 60. art. 2. tenent Salmanticenses d. cap. 12. num. 53. & ibi Sanchez d. lib. 7. disp. 78. num. 13. Basilius Pontius eod. libr. 7. cap. 45. num. 5. Aversa quest. 18. sect. 4. Valentia, Bonacina, & alii plures; quibus tamen se opponunt Card. Cajetanus in Summ. Verb. Matrimonium cap. 1. Impedim. § Petrus Soto lect. 9. de Matrim. Armilla Verb. Matrimonium n. 40. Sed non his ac præcedentibus DD. adhæret Maffrius d. disp. 7. num. 497. & Eminen. Card. de Lauræa d. disp. 33. art. 5. quia Sacrorum Canonum mens, in inducendo hoc impedimento dirimente, fuit, ne quis machinetur mortem sui, vel alterius conjugis hoc animo, fine, & intentione contrahendi Matrimonium cum conjugate interfecta, ut latius probant iidem Salmanticenses d. num. 53. § 54. Igitur cessante hoc animo, cessat hoc impedimentum.

Circa secundum Casum, in quo incurritur hoc Criminis impedimentum dirimens absque adulterio, sed ex sola machinatione in mortem conjugis illorum, qui simul volunt Matrimonium inire; requiruntur omnes conditiones in primo casu consideratæ; videlicet, quod mors actualiter sit secuta; quod Matrimonium occisi fuerit validum; & quod hac intentione, & animo homicidium factum sit, ut adinvicem valeant Matrimonium contrahere; præcipue tamen requiritur in hoc secundo casu, quod machinatio procedat ab utroque volente simul Nuptias inire; & quod ex mutuo eorum consensu mors conjugis sequatur, hac intentione, & animo simul contrahendi Matrimonium, ut latè probat Eminen. Card. de Lauræa d. disp. 33. art. 4. Siquidem hæc est differentia inter hunc secundum, & primum Casum; non solùm, quod in primo unà cum homicidio concurrat adulterium; & in hoc secundo adulterium non committitur; sed etiam quia in primo casu sufficit machinatio mortis facta ab uno tantum; at in hoc secundo opus est, ut machinatio procedat ab utroque, idest à viro, & à muliere, qui volunt deinde simul contrahere nuptias; ut bene advertunt omnes DD.

DD. supra allegati, & praesertim Maftrius d. disp. 7. num. 497. his verbis: *Secunda conditio ex Bonacina ibidem est, ut Vir, & femina, qui conjugium contrahunt, ambo simul in mortem conjugis conspiraverint; unde si unus illorum machinatus sit mortem absque alterius conspiratione, non contrahit impedimentum dirimens Matrimonium, modo intercesserit adulterium cum homicidio, ut habetur cap. super hoc. De eo qui duxit in Matrim.*

Ceterum ipse Maftrius d. num. 497. adjungit: *Oppositum tamen tenet Aversa quest. 18. sect. 4. ubi ait, non solum, quando ambo concurrunt, & conspirant in necem, ut contrahant, incurrere hoc impedimentum, ne possint contrahere; sed etiam sufficere ex hac parte machinationem, & intentionem unius, etiam inscio altero, & inquit sic expresse haberi in jure cap. Si quis vivente. 31. q. 1. quae opinio, ait Maftrius, sibi magis placet, etsi Scotus contrariae inclinet.*

At pace tanti Viri, non attentè ipse legit Aversam, nec consideravit canonem allegatum; quandoquidem quando Aversa d. q. 18. sect. 4. *Vers. Quarto docet machinationem unius tantum sufficere, inscio altero, loquitur in primo casu, in quo una cum machinatione concurrat etiam adulterium: at quando non committitur adulterium, sed quaeritur, an sola machinatio sufficiat ad inducendum hoc impedimentum dirimens, absque adulterio? opus est, consensu mutuo utriusque, qui volunt simul contrahere, in eadem machinatione; itaut si unus tantum machinatus fuerit, possit validè contrahere cum altero inscio ejusdem machinationis, ut expresse concedit idem Aversa d. q. 18. sect. 4. *Vers. Communis tamen, pag. mibi 498. ubi ita loquitur: Communis tamen Theologorum, Juristarum, ac Summistarum, & vera Sententia est, quando machinatio intercedit ex parte amborum contrahere inter se cupientium, & in necem alterius conjugis conspirantium, solum hanc machinationem sufficere, nec requiri adulterium. Et paulò infra: Quando crimen machinationis intercedit ex parte unius tantum, absque cooperatione, vel consensu alterius; tunc simul etiam dicitur requiri adulterium, ad hoc, ut incurratur tale impedimentum. Hoc similiter patet ex jure: quia ubi ponitur crimen machinationis ex una parte tantum, simul apponitur crimen adulterii cap. Si quis vivente. 31. quest. 1. & haec est communis Doctorum intelligentia.**

Hucusque Aversa, qui clarè loquitur juxta aliorum Theologorum doctrinam, quòd, ubi non est adulterium, requiritur machinatio amborum Nuptias simul inire volentium; ubi concurrat adulterium, sufficit machinatio unius tantum. Quomodo ergo dicit Maftrius, quòd oppositum tenet Aversa? forsàn, dum Aversam legerit, voluit verificare dictum illud: *Quandoque bonus dormitat Homerus*; vel quòd aliquando etiam Viri doctissimi errare consueverunt.

Circa Tertium casum; in quo solum adulterium cum promissione futuri Matrimonii producit Impedimentum Criminis dirimens, haec sunt conditiones necessariae. Prima, quòd Adulterium fuerit consummatum per actualem copulam. Secunda, quòd Matrimonium fuerit validum, & verum inter adulterantem, & conjugem innocentem. Tertia, quòd dum committitur

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

tur adulterium, & sit promissio de futuro Matrimonio, uterque adulterans sciat, Matrimonium existere inter ipsos cum eodem conjugè innocente; quia si crederent, se esse liberos, formaliter non adulterarent, & hoc impedimentum non incurrerent. cap. 2. cap. Veniens. De eo, qui duxit &c. Quarta, quòd habita scientia de alterutrius statu conjugali, iterum simul coeant; nam incurrunt Impedimentum per hanc novam copulam, per quam censentur ratificare praecedentem promissionem de futuro Matrimonio inter se in eundo. Sanchez d. libr. 7. disp. 79. num. 32. & 34. Salmanticenses d. cap. 12. num. 59. Quinta, quòd tam adulterium, quàm promissio sequatur, vivente adhuc conjugè innocente; nam si eo mortuo vel copula habeatur, vel promissio deitur, impedimentum non incurritur. Basilii Pontius libr. 7. cap. 54. num. 2. & alii citati per Salmanticenses d. cap. 12. num. 60. Sexta, quòd promissio non fuerit revocata; si enim revocata fuerit, & postea non amplius se carnaliter cognoverint ipsi adulteri, cessat impedimentum, & poterunt simul contrahere; secus verò, si promissione retractata, iterum carnaliter se cognoverint, nam impedimentum reviviscit. Salmanticenses d. num. 60. Septima conditio est, ut ipsa promissio sit verbis, vel signis exterioribus expressa; non autem in corde tantum retenta. Sed utrùm debeat esse accepta? ac etiam ne sit ficta, sed vera? Alii DD. asserunt, oriri impedimentum dirimens; alii negant, quos allegant Salmanticenses num. 61. ubi stant pro negativa, dicentes, promissionem debere esse veram, & non fictam, ad hoc ut gignat impedimentum, & opus esse, ut sit acceptata ab alio adultero. Verùm pro utraque opinione refert gravissimos DD. Diana Coordinatus tom. 6. tract. 6. resol. 168. & resol. 169. ibi à Studiofis videndi; & extant in Diana veteri, seu inordinato part. 3. tract. 4. resol. 197. nec non part. 9. tract. 6. resol. 26.

Circa Quartum Casum, in quo unus, vel duo conjugati, non obstante priori Matrimonio de facto contrahunt aliud Matrimonium inter se, vivente primo conjugè; nulla alia conditio requiritur ad incurrendum hoc impedimentum Criminis dirimens, nisi quod sciant, primum, vel primos eorum conjuges esse vivos, & quòd de facto procedant ad contrahendum inter se Matrimonium; qualicet nulliter, & invalidè contrahant; atamen in poenam tanti ausus, & quòd attentaverint conjugum inire, redduntur inhabiles, etiam postquam fuerint in statu libero post mortem naturalem priorum conjugum, ad simul contrahendum Matrimonium. cap. Ex Litterarum. cap. Si quis. eod. tit. De eo, qui duxit. & hoc docent omnes DD. Moralistae, & Scholastici, quos allegant Salmanticenses d. cap. 12. num. 63. & concordant Maftrius d. disp. 7. n. 498. atque Emin. Card. de Lauræa d. disp. 33. art. 7. per totum.

Hic autem notandum venit, id quod scribit Justus de Dispensat. Matrim. libr. 1. cap. 4. n. 188. his verbis: *Circa dispensationem obtinendam super commissio, seu machinato Crimine, explicari debet, An hujusmodi impedimentum oriatur ex Machinatione, seu Adulterio, vel ex ambobus; si idem Crimen fuisset alia vice patratum; & deinde repetitum de ea sit mentio; alias dispensatio secundo*

cundo obtenta erit nulla, ac subreptitia, quia Papa non presumitur velle idem genus criminis pluries remittere. l. Nemo 3. C. de Episc. op. audient. Et allegat DD. ita sentientes, inter quos Sanchez libr. 8. disp. 22. num. 20. Basil. Pontium libr. 8. cap. 17. §. 1. num. 8 in fin. Aversam q. 19. sect. 5. & aliis omisiss, Dianam part. 8. tract. 3. resol. 75. quæ nunc reperitur in ejus opere Coordinato tom. 3. tract. 2. resol. 148. ubi alios DD. concordantes cumulat.

Quo ad Quartum: in quo investigandum proponitur, *Quantum Deo displiceant prædicta homicidia, vel adulteria in proprios conjuges?* talis displicentia ostendi potest ex punitioe quam Divina Justitia semper sumpsit, ob hujusmodi crimina, prout apparet ex sequentibus historiis, ac exemplis. Prima est Clytemnestra, Tyndari filia, Castoris germana, Helena, Pollucisque Sororis, natæ in Urbe Sparta, ac Agamemnonis Mycenarum Regis Uxor, quæ malè Viro suo servavit fidem. Hic enim Trojam ad ulciscendam fratris injuriam, ob Helenæ raptum profectus, totius Græci exercitus summum gerens imperium, dum in expugnanda Troja, pro Græciæ dignitate infudit, à prædicta Clytemnestra Uxore sua magno fuit affectus dedecore; nam ipsa, infano amore capta, cum Ægistho Thyeste filio, Agamemnonis patruele, adulterium commisit; adeoque in adulterium amore exarsit, ut secum conveniret de Agamemnone Conjuge occidendo, ut secum Nuptias impunè posset inire. Post expugnationem Trojæ Agamemnon domum triumphans reversus cum captiva Cassandra, quæ in prædæ partitione ei obvenerat, ejusdem sentit vaticinium de insidiis sibi ab Uxore paratis, quibus credere nolens impiè fuit ab Ægistho adultero interfectus, & eidem adultero homicidæ adultera nupsit. Sed numquid impunè? Nequaquam: nam non multò post, ab Oreste filio, quem Agamemnon ex impia Conjuge reliquerat, indignam Patris necem ulciscente, Clytemnestra Mater, & Ægisthus adulter interempti fuerunt, ut fusiùs scribit Seneca in Agamemn. & Euripides in Oreste, de quo Ovidius:

Vindex in Matrem Patris malus ultor Orestes.

Secunda historia est Euridices, Macedonum Regina, Uxor Amynthæ, ac mater Philippi, quæ cujusdam adulteri desiderio, vitam marito suo auferre veneno tentavit, sed à filia scelere detecto; tanti flagitii Euridice, ac adulter pœnas luerunt; ut scribit Fulgosiùs libr. 9. cap. 1. Tertia est Fabiæ, Fabrii Fabriciani Uxor, quæ dum Petronium Valentium liberali forma adolescentem, quocum adulterii consuetudinem habebat, maximè deperiret, maritum interfecit, ut adultero frueretur securiùs. Sed paulò post & ipsa infelicitè fuit necata, ut narrat Plutarchus in Parallel. Quarta est, quam ex Jo. Moscho in Prato florido cap. 76. narrat P. Stephanus Menochius in Storeis part. 5. centur. 10. cap. 15. de quadam muliere, quæ ut nuberet militi, in cujus amorem exarserat, præter mariti mortem, duos filios suos necaverat, eò quia à milite sibi dictum fuerat, nolle in conjugem sumere alienos filios habentem. At post hæc facinora, à milite pro Uxore ob horrorem recitata; ipsa præ despera-

tionè navim ascendit; ut in Africam trajiceret. Ex abrupto navis in medio maris remanere immobilis per plures dies, etsi aliæ naves feliciter transigrarent. Nauta orans cælitus monitus fuit, ob hujus mulieris peccata, hoc prodigium datum; quam in scapham hortatus descendere; statim ac in illam ingressa est mulier ipsa; & scapham, ac mulierem mare in profundum absorbuit. Quinta est, quam ex Cantipratano refert Bagatta tom. 2. libr. 2. cap. 3. num. 7. de quodam conjuge adultero, cujus facies in formam horribilis Dæmonis cum cornibus mutata est, itaut omnes non solum homines, sed & jumenta, ac pecudes illum intuentes in fugam præ horrore se præcipientes darent. Hæc passus est adulter ille nonnullis diebus in poenam adulterii. Subdit autem Bagatta d. lib. 2. cap. 3. num. 8. *Peccatum suum ubi cum mira contritione, & lacrymis est confessus, larvalis illa confusio detecta est, & propriam faciem cum sua integritate recepit.* Sexta pariter ponitur ab eodem Bagatta d. lib. 2. cap. 3. num. 8. ex Joanne Eusebio Nierimbergo his verbis: *Legimus in Societatis Jesu Litteris annuis, quendam ex adulterio perpetrato tantam oris totius deformitatem retulisse, ut resugeretur à familiaribus. Uxore, domoque ab iis arceretur: quod ille prudenter flagitio tribuens, peccatum suum confessus, illico evasit in alterum, & decenti splendore, ac elegantia formosus rei conficiis stupefecit.* Septima continetur in Chronicis S. Dominici, & ex eis desumpta transcribitur à P. Paulo Segnerio in Christ. Instru. part. 3. serm. 26. num. 20. de quodam adultero, cujus Uxor innocens in visione vidit lectulum igneum paratum in inferno pro eodem suo marito, qui ab ipsa admonitus, & ab eodem Sancto Dominico adjutus pœnitentiam egit. Non equidem effugient adulteri impœnitentes iram Domini, contra quos ipse minatur dicens: *Saturavi eos, & mæchari sunt. Unusquisque ad uxorem proximi sui iniebat: numquid super his non visitabo, dicit Dominus, & in gente tali non ulciscetur Anima mea? Jerem. 5. 7.* Plura, digna scitu, dissemit idem P. Segnerius d. part. 3. serm. 26. contra magnitudinem hujus Criminis adulterii, ibi à Studioliis legenda; ubi concludit cum Apostoli tremendis verbis: *1. Cor. 6. 9. Nolite errare: Adulteri Regnum Dei non possidebunt.*

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

Tractat hæc Decisio de Impedimento *Disparitatis Cultus*, Matrimonium dirimente. Demonstrat Juribus, Rationibus, Historiis, ac Exemplis, illud provenire non à Jure Naturali, non à Jure Divino, non à Jure Ecclesiastico scripto; sed à Consuetudine per Ecclesiam approbata. Docet, Matrimonium inter Catholicos, & A catholicos esse quidem illicita, sed tamen valida, Leonardi Lessii eximii Theologi Soc. Jesu monita Spiritualia septem; & ejus mortis tempus.

S U M-